

Látvány és valóság

Szávai Attila: *Fészercsend*

Szávai Attila *Fészercsend* című könyve az idei Könyvhétre jelent meg Valkó Gyula illusztrációival. Hátoldalán egy fiatalember markáns arcvonásai, gondolkodó, vagy inkább figyelő, szemlélődő, esetleg beállított arcképe.

Szávai Attila
Fészercsend

Szávai Attila 1978-ban született Vácott. 27 éve Rétságon él. Két évig volt a *Nógrád Megyei Hírlap* munkatársa. Ma is számos újságban és internetes folyóiratban publikál.

A címben szereplő csend mindig megfoghatatlan. Sokan, sokszor, ismert és kevésbé ismert írók, költők, különböző korok gyermekeiként boncolgatták, formálták, átírták, felruházták ezt a szót a legkülönbözőbb érzelmekkel, értékekkel. Szávai Attila csendje beszédes: „Csak a nagymamák szipogása hallatszik szokás szerint, talán csak azért, hogy felhívják magukra a figyelmet: ők is mélyen érzik a helyzetet, értik a csend súlyát és mennyiségét. Mert most itt a csend, én meg csak kattogtatom a fényképezőt, rögzítem a csendet és az izzadó menyasszonyt.” (100.)

Az elbeszélő nem von határt önmaga és a megragadott kép-történet-pillanat közé, megfigyelőként, „rögzítőként” van jelen. De nem pusztán leír. A szöveg elevevességére épít, markáns karakterekkel dolgozik, az egyedi vonásokra figyel. Nem klasszifikáción átment nyelvi toposzokhoz nyúl, hanem a mindennapi szóhasználat fordulataiból teremt irodalmat, nem riad vissza az

előbeszéd stiláris hibái használatától sem. „Pongyolósága” azonban hangsúlyos része az ábrázolásnak. Figurái szeretetre méltóan esetlenek, bumfordiak, mosolyt fakasztóan emberek. Miközben nevetünk, mintha magunkon tennénk. Bölcs derűvel ajándékoznak meg sorai.

A *Fészercsend* rövidprózái többnyire már az első mondattal pozícionálnak, konkretizálják a megszólaló személyét („Hullamosó lettem.” (5.); „Már a vasutasképzőben felfigyeltek tehetségemre [...]” (8.); „Állítólag frontérzékenyek a hegesztési varrataim.” (15.)) és/vagy az események helyszínét („Cipőgyár.” (18.); „Tanóra.” (86.)), a szituációt („az iskola rozoga tetején munkások dolgoznak [...]” (104.); „A város vezetése egy napon úgy határozott [...]” (143.)). Minden egyes történet a hétköznapi közismert elemeiből bontakozik ki, ám közöttük rendhagyó összefüggéseket, kapcsolatokat keres, hoz létre.

Szávai Attila szófolyamaiban önmagát sem kímélve ironizál. Pillanatfelvételekkel dolgozik, amelyben a humor mellett egy-egy lírai kép is teret kap: „macskakövek közé folyó köd” (19.); „az éjszakai rovarok lassan felhúzzák az égre a holdat” (56.); „megmutathatja, hogy a felhők hasát hogyan horzsolják fel a város fényei” (80–81.).

Szinte minden könyv kinövi a vele kapcsolatosan elképzelt mondanivalót,

tartalmat. A *Fészercsend* is ezt teszi. A kötet groteszk történeteket tartalmaz. Groteszket, ha félünk önmagunkba nézni, saját esendőségünkkel szembe-sülni, eltűnődni a nap mint nap csöngető postás gondolatai fölött, a közértben a pénztáros hölgy megfáradt, elgyötört arckifejezésében felfedezni az emberit, ha nem merünk a folyton nevető cirkuszi bohóc olykor síró arcába nézni. Feltehetően a hétköznapi valóságában megmutatkozó világtól elfordulva könnyebb. Nem szükséges önróniánkat elővenni létünk törekenysége miatt. Hideg tekintettel szemlélhetjük az eseményeket. Ebben az esetben Szávai Attila könyvének alakjai jelentéktelenek, szájalmasak, mini élettörténeteik megvethetők. Pedig, ha elég merészek lennénk a látáshoz, a látás elviseléséhez, akkor fel kellene ismernünk, mi vagyunk ezek az alakok, szereplők, a hétköznapi emberek. Mi, a folyton ugyanazt csinálók, a mindenbe beletörődők, az aktuális életszakaszainkba lépő kiskakasoknak, „főkutyáknak” fejet hajtók. Ezen tulajdonságainktól sokszor együgyűeknek mutatkozunk.

Szávai prózakötete rólunk szól. A történelemtanárból lett hullamosóról, a bakterről, a feleség által vert férjről, Tulipán Etréről, a metaforát gyűjtő költőről, a szerelmes gimnazista lányról és Laslie Rigbyről – és fészercsendjükről. Ezen kívül számtalan hely, arc, személyiség, életkor, történet elevenedik meg a könyvben, megformálva szomszédjainkat, rokonainkat, a kedvesen, messziről köszönő ismerős-ismeretlen arcokat. A kötet felemelő élmény

egy olvasni szerető ember szemének, szívének. A megformált alakok harcait, vagy csak életüknek egy-egy pillanatát, életünkből is oly ismerős gondolatok színekavalkádja hatja át: „Leslie Rigby a tengerparton ült a kempingszékében, és engedte, hogy a fiatal lányok vihogása átjárja kicsit a lelket. A fiatal lányok bikiniben dobáltak színes labdákat az égre, röhögtek, sütött a nap, szálltak a kis bolygók bele a kicsi kezekbe, és közben megállás nélkül szóltak az éles hangú mobiltelefonok.

Ekkor gondolt arra Laslie Rigby, hogy: »Lakatot tenni az ilyen lányok hasára, hogy nehogy má' ezek szüljenek herceget a fehér lóra, hogy aztán legyen, akit várjon egy rózsaszín csaj, ha elmegy a kedve végleg a mosogatástól. Reggel, miközben Isten megnyomja a play gombot újra, hogy megint beinduljon a világ, eszembe jutsz, és arra gondolok, hogy de jó lenne már tényleg elhinni: igenis van még táj a hegy mögött.«

Szávai Attila *Fészercsendje* csendre inti az olvasót. Hallgatásra és figyelésre. Szemlélődő megértésére annak: az élet több, mint aminek látszik. Az emberek többek, mint amilyenek látjuk őket, vagy látni akarjuk. Erről szól a csend. Olyan emberek hallgatásáról, akiket láthatatlanná szeretnénk tenni, akiket azokká is teszünk a saját hallgatásunkkal. Szávai Attila „angyalai” után más-képp látjuk a körülöttünk élőket. Legyen az a postás, a pék, a szerelő, az eladó...

(Kapu, Budapest, 2008)